

Opzet tuinbouwmonitor

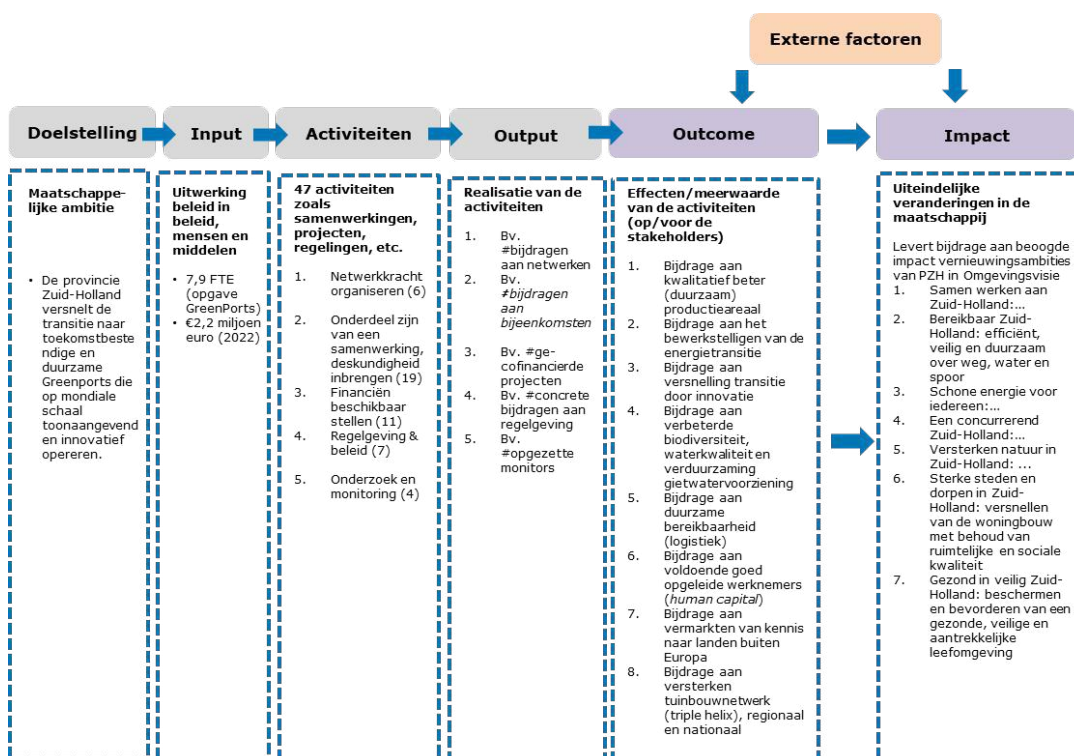
Dit document beschrijft de opzet voor de tuinbouwmonitor van de Provincie Zuid-Holland. De opzet is in samenwerking met onderzoeksbureau KWINK groep gemaakt. We beschrijven in dit document de beoogde thema's, de bijbehorende indicatoren en de verwachte beschikbaarheid van data. De thema's en indicatoren zijn opgesteld aan de hand van de beleidstheorie tuinbouwbeleid provincie Zuid-Holland. We starten dit document met een overkoepelend overzicht van het doel, de beleidstheorie, de thema's, de indicatoren van de tuinbouwmonitor en de vervolgstappen.

Doel tuinbouwmonitor

De provincie Zuid-Holland ontwikkelt een tuinbouwmonitor om relevante trends in de Zuid-Hollandse tuinbouwsector in beeld te brengen alsmede de effecten van het eigen tuinbouwbeleid. De monitor hanteert een brede scope: het brengt ruimtelijke en economische aspecten van de tuinbouw in beeld, als ook de impact die de tuinbouw heeft op de leefomgeving. De tuinbouwmonitor richt zich op de gehele tuinbouwketen.

Beleidstheorie als basis voor de monitor

De beleidstheorie schetst de logica (tussenstappen) waarmee het beleid of de beleidsactiviteiten tot de gewenste impact leiden. Om de voortgang te kunnen monitoren van het tuinbouwbeleid, is daarom als eerste stap geschetst wat het verband is tussen de provinciale inzet en activiteiten, de beoogde effecten en de bijdrage aan de provinciale doelen. Meer concreet schetst de beleidstheorie hoe met de provinciale inzet (input) verschillende type activiteiten worden uitgevoerd, die tot concrete resultaten leiden (output), die tot beoogde effecten leiden (bij de stakeholders) in de tuinbouwsector (outcome), en waarmee het tuinbouwbeleid bijdraagt aan de provinciale doelen (impact).

In de hierboven getoonde beleidstheorie onderscheiden we 8 verschillende outcome-thema's (hierna 'thema's') voor het tuinbouwbeleid. Met de monitor brengen we de voortgang en ontwikkelingen op deze 8 thema's in kaart. Door het gebruik van de beleidstheorie kan de monitor vervolgens ook worden gebruikt om de provinciale inzet (input en activiteiten) te beoordelen en te herijken.

Overzicht thema's en indicatoren

De tuinbouwmonitor bestaat uit 8 thema's met 17 bijbehorende kwantitatieve indicatoren. Deze indicatoren zijn geselecteerd op basis van: beschikbaarheid van data, relevantie (wat zegt het over de voortgang op het thema) en compleetheid (geografische en sectorale dekking) Ook willen we in de monitor naast de 17 kwantitatieve indicatoren een aantal meer kwalitatieve indicatoren/indicaties opnemen. Zeker waar beperkte cijfers beschikbaar zijn, vormt een kwalitatieve indicator een waardevolle aanvulling om een beeld te schetsen van de meerwaarde van de provinciale inzet. Ook schetst het een beeld van de relevante trends en ontwikkelingen. Hieronder geven we een totaaloverzicht van de 8 thema's & 17 bijbehorende kwantitatieve indicatoren:

Thema (8)	Indicator (16)
Aan het begin van de monitor beschrijven we een aantal kengetallen over de Zuid-Hollandse tuinbouwsector. Bijvoorbeeld het aantal bedrijven, de toegevoegde waarde (in euro's) en de omvang van het productieareaal.	
1: bijdrage aan een kwalitatief beter (duurzaam) productieareaal	1: het gemiddelde areaal van bedrijven in de tuinbouw in Zuid-Holland door de tijd heen
2: bijdrage aan het bewerkstelligen van de energietransitie	2: CO ₂ -emissie Zuid-Hollandse tuinbouwsector 3: aandeel duurzame energie in de Zuid-Hollandse tuinbouwsector
3: bijdrage aan versnelling transitie door innovatie	4: omzet uitgevoerde projecten binnen het Innovatiepact
4: bijdrage aan verbeterde biodiversiteit, waterkwaliteit en verduurzaming gietwatervoorziening	5: aansluiten bij Dashboard van individuele waterschappen over waterkwaliteit 6: aansluiten bij monitoring soortenontwikkeling in de monitor Leefomgeving 7: aansluiten bij de toekomstige monitoring lichthinder in de monitor Leefomgeving 8: chemisch gewasbeschermingsmiddelen gebruik in Greenports-gebieden
5: bijdrage aan duurzame bereikbaarheid (logistiek)	9: CO ₂ - en stikstofuitstoot van vervoer tuinbouwproducten 10: modelshift in kaart brengen van het vervoer van Zuid-Hollandse tuinbouwgoederen van, naar en tussen Zuid-Holland 11: reistijd, opstoppingen, knelpunten in het vervoer van tuinbouwproducten vanuit en naar Zuid-Holland
6: bijdrage aan voldoende goed opgeleide werknemers (<i>human capital</i>)	12: totale werkgelegenheid in Zuid-Hollandse tuinbouwsector 13: bereikt doelbereik deelakkoord Human Capital Agenda Greenport West-Holland 14: aantallen arbeidsmigranten werkzaam in de Zuid-Hollandse tuinbouwsector
7: bijdrage aan vermarkten van kennis naar landen buiten Europa	15: omzet Zuid-Hollandse tuinbouwsector buiten Europa 16: verhouding in omzet Zuid-Hollandse tuinbouwsector buiten Europa tussen kennis en primaire producten
8: Bijdrage aan versterken tuinbouwnetwerk (triple helix), regionaal en nationaal	17: ontwikkeling in de governance van het tuinbouwnetwerk per Greenport

Verderop in dit document omschrijven we de indicatoren in meer detail.

Vervolgstappen

In de komende periode zullen we een nulmeting ontwikkelen voor de tuinbouwmonitor. Voor veel indicatoren geldt dat data beschikbaar is, maar dat de huidige beschikbare data niet de juiste scope heeft (het juiste geografische gebied, de juiste inhoud). We gaan daarom in gesprek met de eigenaren van de beoogde databronnen. Met hen bespreken we hoe de juiste uitsneden van de data ontsloten kunnen worden voor de tuinbouwmonitor. Voor een aantal indicatoren is de gevonden data dermate summier dat we op zoek moeten naar een substantiëlere databron. Een eerste stap is om in gesprek te gaan met wetenschappers/experts over de mogelijkheden om tot substantiëlere data te komen. Wanneer het niet mogelijk is om de benodigde data te genereren zou dat kunnen betekenen dat we de betreffende indicator moeten aanpassen.

Met de juiste uitsneden van de data kunnen we de monitor van de data kwantitatief 'vullen'. Voor de kwalitatieve indicatoren/indicaties zal de provincie onder meer een enquête uitzetten. Ook zal de provincie experts benaderen om in bijvoorbeeld een essay een visie te geven op kwalitatieve vragen. Daarnaast zal de provincie (groeps)gesprekken organiseren over de meerwaarde die stakeholders ervaren van de provinciale inzet (activiteiten) rondom de tuinbouw. Met de verkregen informatie kunnen we de monitor kwalitatief vullen.

Hierna kunnen we de rapportage voor de nulmeting van de tuinbouwmonitor opstellen. We verwachten in de loop van 2023 de nulmeting van de tuinbouwmonitor te kunnen aanbieden aan Provinciale Staten.

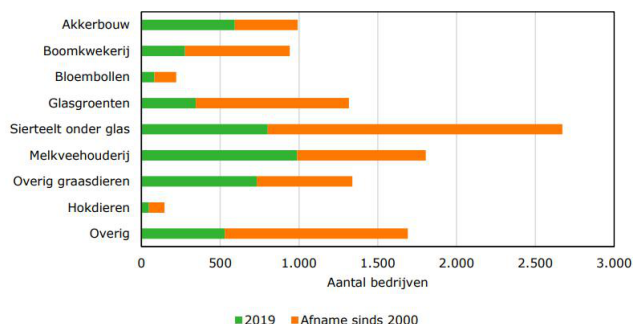
Leeswijzer

Hierna beschrijven we de algemene kengetallen die we aan het begin van de monitor willen op nemen, daarna de 17 kwantitatieve indicatoren (op de 8 thema's). Naast kwantitatieve indicatoren, beschrijven we per thema de kwalitatieve indicatoren/indicaties die de provincie wil gaan opnemen in de tuinbouwmonitor.

Algemene kengetallen

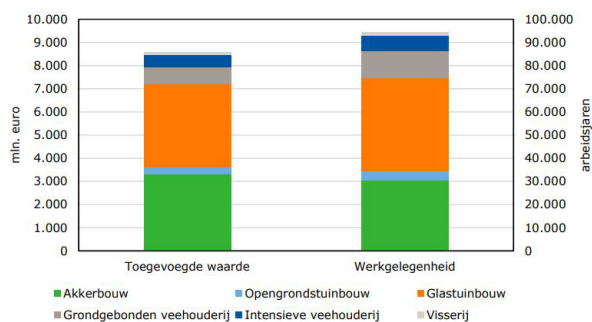
Aan het begin van de monitor zullen we een aantal algemene kengetallen over de Zuid-Hollandse tuinbouwsector beschrijven. Bijvoorbeeld: het aantal bedrijven, de toegevoegde waarde (in euro's), de werkgelegenheid en de omvang van het productieareaal. Wageningen University heeft onderzoek gedaan in 2020 naar de structurele ontwikkeling van land- en tuinbouw en de omvang van het agrocomplex in de provincie Zuid-Holland. Zo tonen zij in hun onderzoek data over:

Het aantal land- en tuinbouwbedrijven in Zuid-Holland

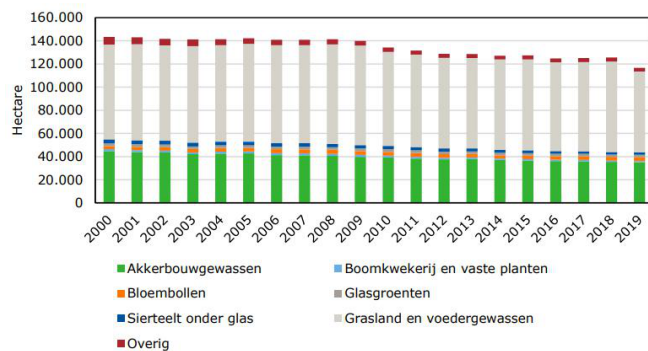
Figuur 2.2 Afname aantal bedrijven, 2000-2019
Bron: CBS Landbouwteiling, bewerking Wageningen Economic Research.

De toegevoegde waarde (in euro's) van Zuid-Hollandse land- en tuinbouwbedrijven en de werkgelegenheid

Figuur 8.2 Toegevoegde waarde (in mln. euro) en werkgelegenheid (in arbeidsjaren) op basis van binnenlandse- en buitenlandse grondstoffen per agrocomplex in de provincie Zuid-Holland, 2018
Bron: Input-outputanalyse Wageningen Economic Research.

De omvang van het productieareaal van Zuid-Hollandse land- en tuinbouwbedrijven

Figuur 4.2 Areaal cultuurgrond naar gewasgroep, 2000-2019
Bron: CBS Landbouwteiling, bewerking Wageningen Economic Research.

1: bijdrage aan een kwalitatief beter (duurzaam) productieareaal (indicator 1)

Kwantitatieve indicator 1	
Omschrijving	Het gemiddelde areaal van bedrijven in de tuinbouw in Zuid-Holland door de tijd heen
Eenheid	In hectare
Mogelijke bron data	Wageningen University

Beoogde kwalitatieve indicatoren/indicaties die we willen opnemen in de tuinbouwmonitor bij dit thema, zijn:

- De toekomstbestendigheid van het huidige productieareaal. Bron: beschouwing van een expert.
- Gebiedsontwikkelingsprocessen waar de provincie Zuid-Holland een rol in speelde beschrijven. Bron: inventarisatie uit desk research.
- De mate waarin stakeholders meerwaarde ervaren wat betreft de provinciale inzet op het productieareaal beschrijven. Bron: gesprek met stakeholders.

2: bijdrage aan het bewerkstelligen van de energietransitie (indicatoren 2 en 3)

Kwantitatieve indicator 2	
Omschrijving	CO ₂ -emissie Zuid-Hollandse tuinbouwsector
Eenheid	in Mton CO ₂
Mogelijke bron data	Provincie Zuid-Holland

Kwantitatieve indicator 3	
Omschrijving	Aandeel duurzame energie in de Zuid-Hollandse tuinbouwsector. We kijken daarbij naar het gebruik en het aanbod aan duurzame energie.
Eenheid	In %
Mogelijke bron data	Energiemonitor glastuinbouw

Beoogde kwalitatieve indicatoren/indicaties die we willen opnemen in de tuinbouwmonitor bij dit thema, zijn:

- Hoe kunnen we de energietransitie in de Zuid-Hollandse tuinbouwsector als provincie versnellen en wat betekent dit voor bedrijven? Bron: beschouwing van een expert.
- Voorbeeld van de energietransitie in de Zuid-Hollandse tuinbouwsector opnemen: Bron: filmpje over de energietransitie in Greenport West-Holland (Ammerlaan The Green Innovator)
- De mate waarin stakeholders meerwaarde ervaren wat betreft de provinciale inzet op de energietransitie, meer specifiek wat betreft:
  - Inzet PZH binnen gebiedsaanpakken
  - Inzet PZH binnen het Energieakkoord
  - Inzet PZH verkenning geothermie in de Duin- en Bollenstreek

Bron: gesprek met stakeholders

3: bijdrage aan versnelling transitie door innovatie (indicator 4)

Kwantitatieve indicator 4	
Omschrijving	Omzet uitgevoerde projecten binnen het Innovatiepact Greenport West-Holland
Eenheid	In euro's
Mogelijke bron data	Greenport-West Holland

Beoogde kwalitatieve indicatoren/indicaties die we willen opnemen in de tuinbouwmonitor bij dit thema, zijn:

- Welke (type) innovaties zijn nodig voor een toekomstbestendige tuinbouwsector? Bron: panelgesprek tussen experts.
- Verschillende type projecten binnen het Innovatiepact beschrijven, zoals doorbraak- en optimalisatieprojecten. Bron: inventarisatie uit desk research.
- De mate van meerwaarde die stakeholders ervaren van de provinciale inzet op innovatie beschrijven. Bron: gesprek met regiegroep Innovatiepact/community managers met als thema: wat vond u van de inzet van PZH op het gebied van versnellen innovatie?

4: bijdrage aan verbeterde biodiversiteit, waterkwaliteit en verduurzaming gietwatervoorziening (indicatoren 5 t/m 8)

Kwantitatieve indicator 5	
Omschrijving	Aansluiten bij Dashboard van individuele waterschappen over waterkwaliteit
Mogelijke bron data	Zuid-Hollandse waterschappen: Hoogheemraadschap van Rijnland, Hoogheemraadschap van Delfland, Hoogheemraadschap van Schieland en Krimpenerwaard, Waterschap Hollandse Delta en Waterschap Rivierenland

Kwantitatieve indicator 6	
Omschrijving	Aansluiten bij monitoring soortenontwikkeling in de monitor Leefomgeving
Eenheid	In %
Mogelijke bron data	Monitor Leefomgeving Provincie Zuid-Holland

Kwantitatieve indicator 7	
Omschrijving	Aansluiten bij de toekomstige monitoring lichthinder in de monitor Leefomgeving
Mogelijke bron data	Monitor Leefomgeving Provincie Zuid-Holland

Kwantitatieve indicator 8	
Omschrijving	Chemisch gewasbeschermingsmiddelen gebruik in Greenports-gebieden
Mogelijk bron data	UO Tuinbouw

Beoogde kwalitatieve indicatoren/indicaties die we willen opnemen in de tuinbouwmonitor bij dit thema, zijn:

- De rol van de tuinbouw in de toekomstige watervoorziening. Bron: een onafhankelijk oordeel van een expert.
- Het project monitoring biodiversiteit kasranden, dat loopt tot eind 2023, beschrijven. Bron: inventarisatie uit desk research.
- De mate waarin stakeholders betrokken bij Innovatiepactprojecten (bv. op gebied van water en biodiversiteit) de inzet van de provincie van meerwaarde vinden. Bron: gesprek met regiegroep Innovatiepact/community managers met als thema: wat vond u van de inzet van PZH op het gebied van versnellen innovatie? (meenemen in gesprek over thema 3 Innovatie)

5: bijdrage aan duurzame bereikbaarheid (logistiek) (indicatoren 9 t/m 11)

Kwantitatieve indicator 9	
Omschrijving	CO ₂ - en stikstofuitstoot van vervoer tuinbouwproducten
Eenheid	In tonnen CO ₂ en kilo's NO _x
Mogelijke bron data	N.t.b.

Kwantitatieve indicator 10	
Omschrijving	Modelshift in kaart brengen van het vervoer van Zuid-Hollandse tuinbouwgoederen van, naar en tussen Zuid-Holland
Eenheid	In %
Mogelijke bron data	Provincie Zuid-Holland

Kwantitatieve indicator 11	
Omschrijving	Reistijd, opstoppingen, knelpunten in het vervoer van tuinbouwproducten vanuit en naar Zuid-Holland
Mogelijke bron data	N.t.b.

Beoogde kwalitatieve indicatoren/indicaties die we willen opnemen in de tuinbouwmonitor bij dit thema, zijn:

- Hoe de modelshift van het vervoer van Zuid-Hollandse tuinbouwproducten te verduurzamen is. Bron: een oordeel van een expert.
- De provinciale inzet rondom Coolport als voorbeeld beschrijven. Bron: inventarisatie vanuit desk research.
- De mate waarin stakeholders meerwaarde ervaren wat betreft de provinciale inzet op logistiek/duurzame bereikbaarheid. Bron: gesprek met stakeholders (meenemen thema 1, gebiedsontwikkelingsprocessen).

6: Bijdrage aan voldoende goed opgeleide werknemers (*human capital*) (indicatoren 12 t/m 14)

Kwantitatieve indicator 12	
Omschrijving	Totale werkgelegenheid in de Zuid-Hollandse tuinbouwsector
Eenheid	In aje (arbeidsjaareenheid, wat gelijk staat aan 2.000 uur geleverde arbeid per jaar)
Mogelijke bron data	Wageningen University

Kwantitatieve indicator 13	
Omschrijving	Doelbereik deelakkoord Human Capital Agenda Greenport West-Holland
Eenheid	In %
Mogelijke bron data	Samenwerkende partijen Deelakkoord Human Capital Zuid-Holland Greenport West-Holland

Kwantitatieve indicator 14	
Omschrijving	Aantallen arbeidsmigranten werkzaam in de Zuid-Hollandse tuinbouw
Eenheid	In aantal personen
Mogelijke bron data	Decisio

Beoogde kwalitatieve indicatoren/indicaties die we willen opnemen in de tuinbouwmonitor bij dit thema, zijn:

- De toekomstig benodigde competenties van werknemers in de Zuid-Hollandse tuinbouwsector (over vijf jaar) en hoe de Zuid-Hollandse tuinbouwsector aantrekkelijk blijft/wordt voor werknemers. Bron: oordeel van een expert.
- De kwaliteiten die volgens Zuid-Hollandse tuinbouwondernemers medewerkers over vijf jaar in de Zuid-Hollandse tuinbouwsector nodig hebben. Bron: uitvraag onder ondernemers.

7: Bijdrage aan vermarkten kennis naar landen buiten Europa (indicatoren 15 t/m 16)

Kwantitatieve indicator 15	
Omschrijving	Omzet Zuid-Hollandse tuinbouwsector buiten Europa (uit te splitsen naar producten vanuit NL geleverd en omzet buitenlandse dochter ondernemingen)
Eenheid	in euro's
Mogelijke bron data	N.t.b.

Kwantitatieve indicator 16	
Omschrijving	Verhouding in omzet Zuid-Hollandse tuinbouwsector buiten Europa tussen kennis en primaire producten
Eenheid	In %
Mogelijke bron data	N.t.b.

Een beoogde kwalitatieve indicator/indicatie die we willen opnemen in de tuinbouwmonitor bij dit thema, is:

- De aanwezige dilemma's bij het vermarkten van kennis naar landen buiten Europa: hoeveel ruimte bieden aan handelsgeest? Bron: een oordeel van een expert.

8: Bijdrage aan versterken tuinbouwnetwerk (*triple helix*), regionaal en nationaal (indicator 17)

Kwantitatieve indicator 17	
Omschrijving	Ontwikkeling in de governance van het tuinbouwnetwerk per Greenport
Eenheid	In tekst/aantallen/% met de daling/groei van aantal partners
Mogelijke bron data	De vier Zuid-Hollandse Greenports en het nationale netwerk Greenports Nederland

Een beoogde kwalitatieve indicator/indicatie die we willen opnemen in de tuinbouwmonitor bij dit thema, is:

- De mate waarin de Provincie Zuid-Holland meerwaarde ervaart van de Greenports-netwerken. Bron: verschillende afdelingen van de PZH laten reflecteren op de meerwaarde van de Greenports-netwerken

Nassaulaan 1
2514 JS Den Haag

+31 (0)70 359 6955
info@kwingroep.nl
www.kwingroep.nl

KWINK
GROEP

provincie
Zuid-Holland